

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора Т. М. Степанової про дисертацію **Семчук Світлани Іванівни** «Теоретико-методичні засади формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.08 – дошкільна педагогіка

Підготовка педагогічних і науково-педагогічних кадрів є важливою умовою модернізації освіти, про що йдеться в Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року. XXI століття висуває перед людством нові завдання, створює нові можливості для становлення особистості. Воно характеризується такими динамічними процесами: глобалізацією, інформатизацією та інновацією, які докорінно змінюють можливості людини в процесі компетентної діяльності на світовому ринку праці та в сфері професійної освіти. Тому кожному майбутньому фахівцю потрібна ґрунтовна підготовка у сфері опанування сучасними інноваційними технологіями, де значна роль у цьому відводиться комп'ютеризації. Отже, в дисертації переконливо доведено актуальність і доцільність наукової розробки даної проблеми.

Слід зауважити, що мета, завдання дослідження не викликають сумнівів, вони відповідають заявленій темі і реалізовані в ході експериментальної роботи. Чітко вибудовано концепцію дослідження.

Всебічне вивчення проблеми, глибокий і детальний аналіз значної кількості літературних джерел (674 найменування, серед яких 21 іншомовне) змогла правильно визначити об'єкт і предмет дослідження, сформулювати гіпотезу і розробити концепцію дослідження як систему авторських поглядів на шляхи й умови формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Окрім науково-методологічного рівня докторська дисертація Світлани Іванівни Семчук справляє позитивне враження експериментальним дослідженням, чітко і на сучасному рівні проведеному на всіх його етапах –

інформаційно-орієнтувальному, когнітивно-розвивальному, діяльнісно-трансформувальному, креативно-творчому, представлених в структурно-процесуальній моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти (рис. 5.1 на стор. 270), яка, на жаль, не позбавлена технічних помилок. Проте вона є взаємопов'язаною сукупністю елементів, структурованих в цілісну систему, яка реалізується відповідно до виокремлених етапів, що визначають логіку процесу формування рівня інформаційно-комунікативної компетентності від низького, задовільного, достатнього до високого.

Відзначу добре продумані критерії і показники оцінки рівнів формування інформаційно-комунікативної компетентності в студентів – майбутніх фахівців дошкільної освіти, добір діагностичних методик, створених дослідницею і відомих апробованих методик вітчизняних і зарубіжних авторів, за компонентами і показниками, що відповідають загальним вимогам до діагностичної процедури; охоплення дослідженням значної кількості студентів (усього 454 особи), коректний якісний і кількісний аналіз отриманих показників та інші достоїнства цієї частини роботи.

Сформувавши на основі авторської концепції дослідження цілісну модель формування інформаційно-комунікативної компетентності в студентів спеціальності «Дошкільна освіта», яка охоплює три взаємопов'язаних блоки: методологічно-цільовий, змістово-операційний і результативний. У змістово-операційному блоці поетапно (їх 4) реалізовувались такі **педагогічні умови**: інформаційно-комунікативна спрямованість професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти; підсилення позитивної мотивації й інтересу майбутніх фахівців дошкільної освіти до формування інформаційно-комунікативної компетентності у процесі вивчення навчальної дисципліни «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми»; забезпечення інтегративних зв'язків інформаційно-комунікаційного і педагогічного складників змісту підготовки майбутніх фахівців дошкільної

освіти; взаємозв'язок інтерактивного навчання, самостійної й індивідуальної роботи майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Реалізацію обраних педагогічних умов у дослідженні детально описано в **п'ятому розділі** «Експериментально-дослідна робота з формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти» і наочно представлено в структурно-процесуальній моделі, що міститься на стор. 270 рецензованої роботи.

Дисертантка перевірила в організованому нею формувальному експерименті якість цієї моделі, і довела з порівнянням результатів експериментальних і контрольних груп і обробкою цих результатів методами математичної статистики те, що запропонована модель працює. Таким чином можна стверджувати, що С. І. Семчук добре зрозуміла нову для підготовки майбутніх фахівців у вищій школі проблему і творчо розробила її теоретичне підґрунтя, дослідницько-моніторинговий апарат, технологічно-методичне забезпечення процесу досягнення результату.

Інтерес представляє розроблена дослідницею педагогічна технологія формування інформаційно-комунікативної компетентності в студентів спеціальності «Дошкільна освіта», реалізація якої забезпечується за допомогою різних засобів, форм і методів навчання відповідно до визначених педагогічних умов, за допомогою виробничої педагогічної практики у дошкільних навчальних закладах. Цікавими є нетрадиційні форми і методи організації педагогічного процесу у ВНЗ, як от: майстер-клас «Я починаю розмову», моделювання педагогічних ситуацій, створення електронного портфоліо, відео-звіт, тренувальні вправи, мозковий штурм, оформлення проектів («Інформаційно-комунікаційне середовище дошкільного навчального закладу»), розробка педагогічних технологій, диспут, дискусії-обговорення («Особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми», «Комп'ютер як засіб навчання та об'єкт вивчення на заняттях), самостійна робота творчо-пошукового характеру (базовий набір Інтернет послуг, телеконференції, відеоконференції,

публікації власної інформації тощо), навчальні та тематичні семінари тощо. Матеріали розробленої методики можуть бути використані викладачами вишів, які працюють зі студентами спеціальності «Дошкільна освіта», в системі підвищення кваліфікації, при створенні нових методик і технологій викладання, при підготовці підручників, посібників, оновленні лекційних курсів, при розробці завдань для педагогічної практики.

Авторські публікації досить повно і адекватно відбивають основні результати дослідження, їх кількість і якість відповідають вимогам ВАК України, що ставляться до докторських дисертацій (35 одноосібних, із яких 1 – монографія і 1 навчально-методичний посібник, 5 статей у зарубіжних фахових виданнях), автореферат адекватний змісту рецензованої роботи.

Дисертація Семчук С. І. не позбавлена, проте, окремих недоліків, упушень, прорахунків.

1. У параграфі 1.1 дисертаційного дослідження здобувачка здійснила ґрунтовний аналіз становлення і розвитку інформаційного суспільства в Україні. Проте відсутній аналіз робіт, пов'язаний із розвитком європейського інформаційного суспільства, в якому й розвивались інформаційні комп'ютерні технології (Інтернет та мобільні технології), що, на нашу думку, значно збагатило б представлений матеріал.

2. Наступне зауваження стосується визначення сутності понять. Так, у параграфах **1.1** і **1.2** уточнено поняття «інформаційна культура» (стор. 36) та «інформаційні технології» (стор. 44). Проте не завадило б з'ясувати, що ж розуміє дослідниця під поняттям «інформаційна культура майбутнього вихователя ДНЗ» та «інформаційні технології дошкільного навчального закладу».

3. На нашу думку, доцільно було б **Розділ 3** і **Розділ 4** об'єднати в один під загальною назвою «Інформаційно-комунікаційне середовище в сучасному ДНЗ», де б мали місце рівноцінні за обсягом і логічно побудовані за змістом параграфи за назвами існуючих розділів, і в якому було б виокремлено

параграф «Характеристика рівнів сформованості ІК-компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти».

4. На стор. 169 аналізованої роботи дослідниця звертає увагу на закріплення знань дітей в іграх за сферами Базового компонента дошкільної освіти 1998 року видання. Зауважу, що в 2012 р. вийшла нова редакція БКДО, де замість сфер життєдіяльності дітей в ньому містяться освітні лінії, за якими й розподілено зміст роботи з дітьми дошкільного віку.

5. На наш погляд, в **Розділі 5** порушена послідовність подачі матеріалу дисертаційної роботи. Спочатку варто було б описати педагогічні умови, які дослідниця вважає за доцільне використовувати в формувальному експерименті, а потім представляти теоретичні позиції експериментальної моделі і описувати її.

6. На стор. 165 аналізованого дослідження пропонується модель освітнього інформаційно-комунікаційного середовища ДНЗ. Чи доцільно розділяти заняття з дітьми 5-го року життя на теоретичні і практичні? Адже в роботі з дітьми ми опираємося на діяльнісний підхід у навчанні.

7. У дисертації подекуди трапляються стилістичні, граматичні та технічні огріхи.

Висловлені зауваження, як видно, торкаються окремих моментів дослідження, деякі з них потребують просто додаткових пояснень в процесі захисту, деякі можна розглядати як побажання щодо подальшого продовження наукової розробки проблеми.

В цілому ж дисертація **Світлани Іванівни Семчук** є завершеним самостійним науковим дослідженням, в якому знайшла розв'язання нова і актуальна для теорії і практики підготовки фахівців в галузі дошкільної освіти на прикладі дисципліни «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр» проблема формування інформаційно-комунікативної компетентності в майбутніх фахівців дошкільної освіти. Дисертація за параметрами актуальності, новизни, теоретичної і практичної значущості, доказовості істинності отриманих

результатів, їх достатньо повної та адекватної презентації у монографії, фахових наукових виданнях, оприлюднення на міжнародних та українських конференціях відповідає вимогам п. 11.12 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор **Семчук Світлана Іванівна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти і 13.00.08 – дошкільна педагогіка.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,

декан факультету дошкільної та початкової

освіти Миколаївського національного

університету імені В. О. Сухомлинського

Т. М. Степанова

